

EDITORIAL

Agpinget iti narigat a dangadang, rambakan ti 53 tawen ti Partido

U maw-awag ti Partido iti riniwriw a kameng daytoy, kadagiti Nalabbaga a mannakigubat ti Bagong Hukbong Bayan (BHB), dagiti aktibista ken rebolusyonaryo a masa iti amin a deppaar ti pagilyan ken nadumaduma paset ti lubong a rambakan iti daytoy a bulan, ti maika-53 a tawen nga anibersaryo ti pannakaibangon ti Partido Komunista ng Pilipinas (PKP). Rambakan tayo dagiti nagun-od a balligi ken umadaw kadagiti adal manipud kadagiti pannakapaay, bayat nga agpakpakatibker tapno sanguen dagiti sakripisyo iti panangiyabante ti narigat a dangadang tapno salakniban ti pagimbagan ken interes ti umili ken iyabante ti tarigagay tapno wayawayaan ti pagilyan manipud iti imperyalismo ken tiranya.

Apay a rambakan ti anibersaryo ti Partido? Gapu ta ti Partido ken ti idadaulan daytoy a demokratiko a rebolusyon ti umili ket mangibagbagi iti namnama ti minilyon a Pilipino a naum-uman iti bulok nga agar-ari a sistema nga inaldaw a mangipapaay ti panagsagaba ken kinarigat. Iti tengnga ti nasipngat a tiranya, ti rebolusyon ket silaw a mangmangted lawag kadagiti mangmangged ken mannalon, kadagiti petiburges nga intelektwal, kababaihan, kadagiti manursuro, nars, kadawyan nga empleyado, kadagiti drayber, ordinario a propesyunal ken kadagiti

nababa ti sapul na, kadagiti myembro ti komunidad ti LGBT+, dagiti awanan pagsapulan iti syudad ken kaaw-awayan, ken dadduma pay a maidadanes ken magungundawayan a dasig ken sektor.

Parparegtaen isuda ti Partido ken ti programa daytoy para iti demokrasya ti umili ken sosyalismo nga agorganisa, agtignay ken maki-dangadang para iti pudno a panag-balbaliw – tapno baliwan ti dandanin maysa a siglo a malakolonyal ken malapyudal a sistema a pagar-arian dagiti imperyalista, dadakkel a burgesya kumprador, dadakkel nga

apo't daga ken dagiti armado a maton da. Iti Partido, sibibiag ti namnama ti umili iti mano a siglo a panagtartigagay para iti nailyan a wayawaya, a ti kamaudianna ket magun-oden.

Anya ti selebraran iti anibersaryo ti Partido? Saan tayo nga agkururang kadagiti kasapulan a rambakan iti umadani nga anibersaryo ti PKP. Rambakan tayo nu kasano, a manipud iti sumagmamano a rebolusyonaryo a proletaryado, ket pim-migsa ken rimmukbos ti Partido nga addaan riniwriw a kadre ken kamkameng a nauneg a nakaramut ken mangidadaulo iti minilyon nga umili.

Rambakan tayo ti pannakaibangon ti Partido iti BHB, nga agser-serbi nga armas ti masa laban iti pasista a terorismo ti agar-ari a dasig. Rambakan tayo ti panagpinna-teg ti masa a mannalon ken ti hukbo ti umili, ken ti nagun-od da a dadakkel ken babassit a balligi iti panangisakad ti rebolusyon nga agraryo iti napalabas a lima a dekada a kabin-

nulig ti Partido ken BHB.

Rambakan tayo ti pannakaibangon dagiti organo ti pampulitika a bileg, ti bin-i ti baro demokratiko a guberno da. Iti sidong daytoy ket maisabsabiag ti pudno a demokrasya, kaniwas iti palso a demokrasya ti reaksyunaryo a pulitika ken dagiti eleksyon, nu sadinno a ti panagkusit, ranggas, kwarta ken panangallilaw ti agar-ari.

Rambakan tayo ti pannakaipundar ti baro a sistema a pang-ekonomya babaen ti pananggibus ti pyudal a panaggundaway dagiti apo't daga kadagiti mannalon ken panangtarabay iti masa kadagiti sistema ti binnadang tapno ingato ti produktibidad ken pastrek da. Rambakan ti pannakaaywan iti kalikasan laban kadagiti gamrud a dusdusaen ken padpadien. Rambakan tayo ti milyon a nakinabang iti serbisyo ti guberno ti umili iti edukasyon, salun-at ken ekonomya. Rambakan tayo ti nabaknang a rebolusyonaryo a kultura a mangisarsarming iti nailyan ken demokratiko a tarigagay da.

Rambakan tayo nu kasano nga iti tarabay ken inspirasyon ti Partido ket naibangon ken maibangbangon dagiti unyon, dagiti timpuyog ti

mannalon, dagiti konseho ken grupo dagiti agad-adal, ken dadduma pay nga organisasyon tapno ilaban ken depensaan ti interes dagiti mailupit-lupit, para iti pudno a reporma iti daga, nangatngato a sweldo, karbengan iti pagtaengan, karbengan iti edukasyon, iti nawaya a panagiye-bkas, ken dadduma pay a basaran a karbengan a sibil, pampulitika ken sosyo-ekonomiko.

Ita a tawen, rambakan tayo ti nabanwar a panaglaban ti umili iti panagraut ti terorismo ti estado, nu kasano a tumaktakder da para kadagiti karbenganda ken nu kasano nga ipampamatmat da ti determinasyon iti sango dagiti brutal a pamapatay ken napeklan a panaglab-sing dagiti reaksyunaryo a pwersa ti estado iti karbengan-tao.

Rambakan tayo nu kasano nga agingga itatta ket papaayen ti Partido ken rebolusyon ni Duterte ken dagiti armado a pasurot na iti tinawen a deklarasyon a rebeken ti Partido ken BHB. Agtaltalinaed a natibker, napigsa ken umab-abante ti Partido ken ti armado a rebolusyon.

Rambakan tayo nu kasano nga agtultuloy nga umad-adu dagiti kad-

re ti Partido, dagiti Nalabbaga a mannakigubat ti BHB, ken dagiti aktibista ti National Democratic Front (NDFP). Iti sango ti brutal a kinapudno ti tiranya ni Duterte, nasursuro da a lumaban ken tumipon iti demokratiko a rebolusyon ti umili.

Rambakan tayo ti sangalubongan a proletaryado ken anti-imperyalista a panagkaykaysa - ti internasyunal a reppet ti amin a pwersa a lumablaba para iti waya-way ti pagilyan ken kagimongan. Maysa laeng ti PKP ken ti rebolusyon a Pilipino iti nakaad-adu a rebolusyonaryo a tignay iti nadumaduma a paset ti lubong a lumablaba iti imperyalista a halimaw ken ti amin a pwersa a mangidadanes ken reaksyunaryo.

Sadinno a maangay dagiti selebrasyon ti maika-53 nga anibersaryo ti Partido? Maangay dagiti selebrasyon iti anibersaryo ti Partido sadinno man nga adda sangay ti Partido, yunit ti Partido ken dagiti balangay ti rebolusyonaryo a pangmasa nga organisasyon: kadagiti pabrika, kadagiti sangladan, dagiti upisina ken dadduma pay nga empresa, kadagiti komunidad ti nakurapay, iti uneg dagiti pagtaengan, kadagiti kampus, ospital, iti intar dagiti komunidad ti Pilipino iti ballasiw-taaw, ken siyempre pay, kadagiti sona a gerilya ken base a purok kadagiti komunidad iti kaaw-awayan ken kadagiti kampo ti BHB iti kabanbantayan.

Angayen ti babassit ken dadakel a pulong ken asembliya. Siguraduen a bulag ken tuleng ti kabusor kadagiti palakpak ken ikkis ti umili. Paayen dagiti nagulib a panggep ni Duterte ken ti AFP a lapdan ti selebrasyon ken dagitoy a panagtitipon.

Inton Disyembre 26, aw-awagan ti amin a kadre ken kameng ti Partido nga ukraden ken itag-ay ti nalabbaga a bandera tayo, padayawan dagiti banwar ken balbaliw a pasingkedan ti sapata a pagserbian ti proletaryado ken umili, nga aramiden dagiti kasapulan a sakripisyo, rimbawan ti amin a lapped, ken iyabante ti demokratiko a rebolusyon ti umili agingga't balligi. AB

Tawen LII No. 23 | Disyembre 21, 2021

Ti Ang Bayan ket maipabpablaak iti lenggwahe a Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray ken Ingles. Agawawat ti Ang Bayan kadagiti kontribusyon nga artikulo ken damdamag. Maallukoy met dagiti agbasbasa nga agidanun kadagiti dillaw ken rekomendasyon para iti panagdur-as ti pagiwarnak tayo.

 @cpp_angbayan

 fb.com/editorsofAB

 cppinformationbureau@gmail.com

Linaon

Editorial: Agpinget iti narigat a dangadang, rambakan ti 53 tawen ti Partido	1
Dagiti rey, insayangkat ti BHB iti Negros	3
Maika-158 a kasangay ni Andres Bonifacio	3
Dagiti protesta	3
Perwisyo a panagpasurender idiyay Sorsogon	4
Dagiti apo ti linteg militar: #MarcosNoHero	5
Dagiti padagsen ti mannalon ti tabako	6
₱66.45-milyon a pondo ti tabako, kinurakot	7
Teror iti ere, teror iti daga	8
Kaso laban iti 17 nga aktibista, naibasura	8
Protesta dagiti mannalon ti Cagayan Valley	8
Iti ababa a sarita	9
Dagiti protesta iti sangalubongan iti 2021	10

Ti Ang Bayan ket ipabpablaak ti Komite Sentral ti Partido Komunista ti Pilipinas dua a daras iti tunggal bulan

Agsaruno a rey, insayangkat ti BHB iti Negros

Agsasaruno a taktikal nga opensiba ti insayangkat dagiti yunit ti Bagong Hukbong Bayan (BHB) – Central Negros iti napalabas a dua a lawas. Kabilang ditoy ti dua a rey ken dua nga operasyon a haras.

Rinaut dagiti Nalabbaga a mannakigubat ti *safehouse* ti militar iti Barangay Kalupaan, Guihulngan City, Negros Oriental idi Disyembre 4. Naala ditoy ti dua a bakpak ti militar.

Mano nga oras sakbay daytoy, rineyd ti maysa pay a yunit ti BHB ti istasyon dagiti pulis nga agbanbantay iti iligal a pagsusugalan iti Sityo Makulos, Barangay Bulado iti kapada a syudad. Nakemmeg iti operasyon ti maysa a babae a pulis a dagus met laeng a napalubosan kalpasan nga interogaen ken alaen ti impormasyon. Dagiti dadduma pay a pulis iti buteng da ket nagtataray kadagiti istasyon da.

Idi Disyembre 3, maysa nga operasyon nga isnayp ti insayangkat ti kapada a yunit laban iti detatsment ti CAFGU iti Barangay Guba, Vallehermoso. Maysa a soldado ti napasag.

Idiay Negros Occidental, pinaputukan ti yunit ti BHB ti detatsment ti militar iti Sityo Mamballo, Barangay Quintin Remo, Moises Padilla idi Nobyembre 21.

Iti Northern Samar, tinambangan ti BHB ti agop-operasyon a tropa ti PNP-Special Action Force iti Barangay San Jose, Mapanas idi Nobyembre 20 ti bigat. Dua a pulis ti natay bayat nga uppat ti nadunor.

Sakbay daytoy, pinaputukan ti BHB ti tropa ti 20th IB iti baet ti Barangay San Miguel, Las Navas ken Barangay Hinagonoyan, Catubig idi Nobyembre 17.

Kas bales, uppat a daras a kinanyon ti militar dagiti lugar a napakasamakan ti opensiba. AB

Pagbiagan, Karbengan, Wayawaya!

Nasurok 5,000 nga aktibista ti naguurnong iti nagbeddeng ti Quezon City ken Manila idi Nobyembre 30 tapno lagipen ti maika-158 tawen a kasangay ni Andres Bonifacio. Kagiddan a sinaluduan dagiti raliyista ti kinabanwar ti ordinaryo nga umili a mangilablaban kadagiti karbengan ken pagimbagan da.

Iti panangiyuna ti Kilusang Mayo Uno, inyawag da nga maibunongen ti dawdawat da a ₱10,000 ayuda para iti tunggal pamilya, ₱15,000 ayuda kadagiti mannalon ken panangited ti makabiag a sweldo. Kunada, dandani awanen ti makan dagiti Pilipino gapu iti nakababbaba a sweldo iti panawen a dumanun iti langit ti presyo ti langis, taraon ken dadduma pay a gagatangen ken serbisyo.

Panawagan met dagiti nagrali a denggen dagiti agkankandidato iti eleksyon 2022 dagiti kadawatan ti masa nga anakling-et ken tumakder a kadwa da.

Binabalaw da ti pares a Marcos-Duterte a kunada ket sigurado a mangpakaro kadagiti panaglalsing iti karbengan-tao nu agtugaw iti poder.

Kagiddan ti protesta, nagurnong met ti 200 aktibista iti Cebu ken 100 iti Baguio. Adda met ti panagtignay kadagiti syudad ti Davao, Bacolod, Iloilo ken San Fernando (Pampanga). Adda met kadagiti prubinsya ti Aklan, Capiz, Cavite, Rizal, Laguna ken Batangas. AB

Welga iti bodega ti Robinsons Handyman. Nangabak idi Nobyembre 29 ti timpuyog dagiti mangmangged ti Robinsons Handyman kalpasan nga immannugot ti maneydsment. Naikasa ti welga iti bodega ti Marikina City idi Nobyembre 26 laban iti nasaknap a panagikkat. Nasurok 150 mangmangged ti dimmar-ay ditoy.

Benepisyo para iti empleyado a kontraktwal. Nagpiket dagiti empleyado ti gubyerno a kameng ti Kawani Laban sa Kontraktwalisasyon idi Nobyembre 19 iti sango ti upisina ti Department of Budget and Management (DBM) idiay Manila tapno iyawag ti ₱10,000 gratuity pay para iti amin nga empleyado a kontraktwal ken kaswal. Idi pay Oktubre da nga insumite ti apela da iti Office of the President ken DBM.

Wayawayaan dagiti balud pulitikal. Nagprotesta idi Disyembre 3 dagiti demokratiko a grupo iti panangiyuna ti Kapatid iti sango ti Quezon City Hall tapno iyawag ti panangpadisi iti huwes a ni Cecilyn Burgos-Villavert. Ni Villavert ti nagpirma kadagiti search warrant a nagresulta iti panag-aresto ken detensyon ti 76 nga indibidwal iti napalabas a mano a tawen. Inpetteng da met iti rali ti madagdagus a panangwayawaya iti 712 a balud pulitikal iti pagilyan (nasurok 400 ti naaresto iti panawen ti rehimen Duterte).

Iskema a "No vax, no work," maipaspasuspindi. Ipaspasuspindi ti Kongreso ti kuna daytoy nga iligal nga iskema a "no vax, no work" a plano nga ipatungpal ti IATF babaen ti Resolution 148-B ken 149. Ti rekomendasyon ket naidanun iti IATF idi Disyembre 1. Daytoy ket kalpasan ti piket dagiti mangmangged iti Manila idi Nobyembre 29 ken dagiti koordinado a panagtignay kadagiti upisina ken pabrika idi Nobyembre 27.

Panagsingir kadagiti manursuro iti DepEd. Dimmarup ti nasurok 100 manursuro iti Department of Education (DepEd) iti Pasay City idi Nobyembre 26 tapno irupir a maited ti overtime pay da para iti 77 nga aldaw ken 25% nga *overtime premium*. Kanaig daytoy, nagpiket dagiti manursuro ti ACT Region 7 iti upisina ti DepEd iti Cebu City nga awit ti panawagan nga aprubaran ti *collective negotiation agreement* da. Nagisayangkat met kadagiti taripnong dagiti unyon iti sidong ti ACT kadagiti iskwelaan ti tunggal maysa kas pannakikaykaysa iti kampanya.

Dagiti perwisyo a "panagpasurender" idiyay Sorsogon

Saan a makapagbiag a naulimek dagiti ordinaryo a sibilyan idiyay Sorsogon gapu iti maulit-ulit a "panagpasurender" kadakuada iti sidong dagiti Re-tooled Community Support Program (RCSP) ti 31st IB, 22nd IB, 93rd Civil Military Operations (CMO) Company ken dagiti pwersa a pulis.

Kabilang iti kaudian a biktima dagitoy dagiti residente kadagiti barangay ti San Jose ken San Isidro iti ili ti Bulusan, Barangay San Ramon iti Barcelona, ken Barangay Bitan-o iti Sorsogon City. Kadagitoy napalabas a bulan, sinubli-sublian da dagiti residente tapno inkapilitan nga "ipasurender" dagiti ak-akusaranda a tagasuporta ti Bagong Hukbong Bayan (BHB).

Maysa ni Manoy Rike kadagiti biktima ti "panagpasurender" kadagitoy a baryo. Agbibig isuna iti panagbunag iti igid ti kalsada kadagiti produkto ti talon. Dumandanon iti ₱500 ti masapul na manipud ditoy, tapno maisakad ti panagbiag ti nakurapay a pamilya na. Idi nagiyaramid ti militar kadagiti panagpasurender, saan laeng a daytoy a gatad ti naawan kenkuana.

Linteg dagiti soldado ti agraraira kadagiti baryo a sakop ti RCSP, kagiddan ti napalalo a panag-red-tag, panagpangta, pananglipit ken pammutbuteng iti ak-akusaranda a tagasuporta ti armado a tignayan. Dua a daras nga inpaayab ti militar ni Manoy Rike tapno kano "dalusan"

ti nagan na. Ti tunggal interogasyon ken Manoy Rike ket dumanon ti in-nem nga oras. Malaksid pay daytoy iti paayab iti mismo nga aldaw ti "panagpasurender." Iti kwentada na, dumanon koma ti ₱1,500-₱2,000 ti nasapulan na nu saan a naperwisyo dagiti paayab.

Malaksid ditoy, nasurok ₱3,500 ti mapukpukaw a pastrek na iti panawen dagiti RCSP a nasurok makalawas ti panaggian da iti baryo. "Saan ko a mabisita ti daga a kargok (ab-abangan) gapu ta baka mapagtripan nu madanonandak nga agmaymaysa idiyay taltalon. Saan ko a mapakan ti nuang ken baka, uray bumisita laeng iti sabali a baryo," arungaing na. "Nu saanak met nga agparang, ti pamilyak ti papanan ken butbutngenda."

"Isu a dagiti residente ket saan laengen a pumanpanaw iti balayda nu adda operasyon iti baryo," salaysay ni Manoy Rike. Inaldaw ti interogasyon ti RCSP iti baryo. Ti dadduma a residente ket agingga tallo a daras iti inaldaw a maipaayab iti barangay hall wenno iti kampo ti militar. Mapappapirma da

kadagiti dokumento a saan a nalawag nu para sadinno ken maal-alanda ti litrato. Agal-alimpatok ti kampanya ti intimidasyon iti balbaliw a panagurnong ken "panagpasapata ti kinapudno" iti estado ken panagpaamin nga isuda ket "tagasuporta" ti BHB. Mano a darasen a nagreklamo dagiti biktima iti meyor ti Barcelona ken dadduma pay a lokal nga upisyal. Dagiti agtutubo iti Barangay Bitan-o ket nagreklamo ti pananglipit ken panangsugsog ti 93rd CMO kadagiti residente nga agpabasol kadagiti karruba da. Ngem gapu ta narimbawanen ti lokal a pormasyon ti National Task Force (NTF)-Elcac ni Duterte ti lokal a gubyerno, saan daytoy a matultungan ti arungaing dagiti residente. Masansan pay nga ar-aramaten ti 93rd CMO ti lokal a midya tapno dalusan ti nagan da.

Masiksikuran la unay dagiti residente kadagiti seremonya ti maulit-ulit a "panagpasurender" a mano a bulan laeng ti baet na. Kaspangarigan ditoy ti kaso ti 70 residente manipud iti Sta. Cruz ken San Ramon iti Barcelona a pinasurender da idi Pebrero 2020. Balbaliw nga inurnong da idi Abril 8 iti sentro ti ili tapno agsapata iti kinapudno ken "agrati" laban iti BHB. Balbaliw manen a "pinasurender" da isuda idi Nobyembre 19 kagiddan ti aktibidad iti Barangay Bitan-o. Adda dagiti "simmurender" nga iti maudi ket inbalud wenno pinatay ti militar. Kadawyan nga isuda ket agkedked nga ag-espiya kadagiti kabaryuan wenno kapamilya da para iti militar ken pulis. Iti datos ti BHB-Sorsogon, saan a bumaba iti tallo a "simmurender" ti naaresto ken maysa ti pinatay.

Malaksid iti Barcelona ken Sorsogon City, nakakasa met ti pwersaan a "panagpasurender" iti dadduma a paset ti prubinsya. Iti Don- sol, 17 sibilyan, karaman ti tallo

nga upisyal ti barangay, ti "pinasurender" idi Oktubre. Iti Juban, dua a darasen a "pinasurender" dagiti residente iti Barangay Calateo. Iti intero a prubinsya manipud Enero 2020-Agosto ti daytoy a tawen, inyulat dagiti Sorsoganon a saan a bumaba iti 97 barangay iti 10 nga ili ken syudad ti biniktima ti peke a "panagpasurender." Daytoy a bi-

lang ket paset ti 113 barangay iti intero a prubinsya nga addaan kaso ti inkapilitan a "panagpasurender" manipud pay idi 2018. Adda man buteng, pungtot latta ti rumimrim-baw ken Manoy Rike. "Iti karanggas ken kakaperwisyo kadakami ti militar, ad-adda a panpanek-nekanda nga isuda ket awan ser-serbi na a tattao. Isuda ket aso ni Duterte nga awanan bibiang kada-

kami a marigrigat. Awan bibiang da iti kadakkel ti mapukpukaw a biroki mi nu adda da ditoy. Kasanok a bayadan ti hulugan a kabinet nu mano nga aldawak a saan a nakapagtrabaho?"

"Kaya ato man gihapon! Laban latta! Uray mano a daras da pay nga agpasapata ditoy, saan da a maala ti rikna dagiti tao," takder ni Manoy Rike. AB

Kadagiti apo ti linteg militar, saan a banwar ni Marcos

Adda iti praktis ti basketbol ni Andi, agtawen 15, idi naitabon ni Ferdinand Marcos Sr. iti Libingan ng mga Bayani. "Nasdaawak," malagip na. "Saan kadi a diktador isuna. Apay a maitabon isuna idia?"

Simmurot isuna idi naawis nga agrali. Napan isuna ken dagiti kaklase na idia Taft Avenue iti Manila nu sadinno a nagurnong dagiti dadduma pay nga estudyante a simmungbat iti awag. Nairuar na idia ti pungtot ken dagiti pannakapaay na. Idia met laeng a narikna na ti bara ti panagkakadwa. "Makapa-proud," kunana, idi makita na dagiti kaikswela na a kakuyog ti dadduma pay nga estudyante iti kalsada.

Iti bangir a paset ti Metro Manila, 5,000 estudyante ti nagmartsa iti Katipunan Avenue iti Quezon City. Maysa ditoy ni Mar, idi ket 19, estudyante iti kaasideg nga unibersidad, a nadalapus ti *barrage* iti kolehiyo na. "Grabe a pungtot ti nariknak," kunana.

Agngarngaryet met ni Red, idi ket 18, idi mabasa na iti *social media* ti nailibas a panagitabon. Nadamag na nga adda ti tignay idia Iloilo nga ayan na, ken idia a simmurot. "Idia a panawen, ammo kon dagiti krimen ni Marcos. Ngem sabali ti rikna a manggeg daytoy iti rali, manipud iti nadumaduma a tagapagsarita ti nadumaduma a sektor ti gimong," kunana. "Mariknak ti pungtot dagiti tao iti nagbalin a desisyon ni (Rodrigo) Duterte."

Uray agmaymaysa, nagtulong ni Connie, idi ket 15, iti Libingan ng mga Bayani. "Adda intugot ko a plakard a pinigis ko a panid ti notebook," istorya na. "Awan ti organisasyon ko idi. Pukkaw a pukkawak laeng."

Saan amin ket naiyebkas ti kari-rikna na kadagiti rali. "Nagawidak nga agsangsangit," pananglagip ni Eve, idi ket 14. Kas pannakikaykaysa, nagisuot isuna ti nangisit, sinukatan na ti nangisit ti *profile picture* na ken "nagkalampag" kadagiti ammo na. Kagiddan ti ginasut a ribo nga agtutubo, inbuyat na ti amin a pungtot na iti *social media*.

Iti adu a kas ken Eve, binaliwan didia nga aldaw saan laeng a ti panagbasa iti pakasaritaan nu di ket ti wagas nu kasano a kitaen dagiti pasamak iti kagimongan.

Panangilibak iti kinapudno

Apapon ti *martial law* ti henerasyon a nagmartsa laban iti panagitabon ken Marcos.

"Naibato kadakami nga awan ammo mi gapu ta ubbing kami pay idi ken saan mi a nadanun ti diktadura," segun ken Andi. "Ngem malagip ko ti inbaga ti Grade 9 titser ko a "sua fabula nostra fabula." "Ti pakasari-

taan da ket pakasaritaak. Uray saan kami wenna saanak a nagbiag iti panawen ti *martial law*, pakasaritaak daytoy ken rumbeng a makibiangak."

Iti panagkita na, saan man a direkt a biktima ti *martial law* ti henerasyon na, biktima isuna ti panangballikog ti pakasaritaan. "Mabalbaliwan ti kinapudno para iti bukod nga interes," kunana. "Saan laeng a panggep daytoy iti napalabas, ngem labes pay, panggep daytoy iti agdama."

Segun kadagiti akademiko, saan a dakes nga irebisa ti pakasaritaan nu daytoy ket agserserbi iti integrasyon dagiti boses a dati ket adda iti gayadan ken nakabasar iti lehitimo nga ebidensya iti pakasaritaan. Ngem nu ti pagsasaritaan ket ti panangilibak a rinibo ti napapatay iti sidong ti linteg militar, wenna minilyon ti natakaw iti kaban ti pagilyan, agdadata daytoy nga inuulbod.

"Saan a makatulong," segun iti

maysa nga edukador, "a saan a kumpleto a maisursuro ti pakasari-taan ti linteg militar kadagiti eskwe-laan." Kunana, adda ti "selektibo a pannakalipat" dagiti teksbuk ti Department of Education. Kabilang ka-dagiti maipasasaknap mismo kada-giti pagadalan ti inuulbod a nakapa-das ti "nabalitukan a tawtawen" ti Pilipinas iti sidong ti diktadura.

Iti panawen ti internet ken *social media*, ad-adda a nagbalin nga agdadata dagiti panagballi-kog. Babaen ti binilyon a tinakaw a kinabaknang, ipasasaknap ditoy ti pamilya a Marcos dagiti napili a kaamuan a mangpadpadayaw iti diktador ken umat-atake iti siasino-man a mangibunbunannag iti kina-pudno.

Bumaybayag nga aktibismo

Lima a tawen kalpasan ti pannakai-deklara a banwar ni Marcos, awan

sarday dagiti agtutubo iti panangla-ban kadagitoy nga inuulbod. Dagiti mangrugugi pay la idi nga agammo ket aktibista tattan.

"Napateg a sublian tayo ti paka-saritaan tapno saan a maulit dagiti kamali iti pakasariitaan," segun ken Red. "Ammo tayon dagiti krimen ni Marcos. Obligasyon tayo a lapdan ti panagsubli da (dagiti Marcos) iti poder ken dagiti kapada da a diktador, agtatakaw ken parigat iti umili."

Segun ken Andi, ad-adda a kasapulan daytoy laban kadagiti pang-ta ti panagsubli dagiti Marcos ken panagtalinaed dagiti Duterte iti poder iti umay nga eleksyon. "Ni Duterte ti agsungbat iti pannakaitabon ni Marcos," kunana. "Idi pay ket in-pakita nan a kayat na nga agbalin a Marcos. Idi pay, ammo min a kasapulan nga agtignay kami tapno likli-kan ti henerasyon mi nga agsubli ti panagipagna ni Marcos babaen ken Duterte."

Tatta a todo-larga ti kampanya ti pares a Marcos-Duterte para iti kinapresidente ken bise-presidente ti pagilyan, doble-trabaho ti kasapulan," kunana.

"Ti napateg," kuna ni Red, "ket ti tuloy-tuloy a panagadal ken panagbalin a kritikal. Adda dita dagiti materyal ken rekurso panggep iti diktadura. Adda met dita dagiti sa-laysay dagiti biktima ti linteg mili-tar."

Iti panaglapan iti tiranya, ammo da Andi, Red, Mar ken Eve a dakkel ti rebbengen dagiti agtutubo nga ak-bista. "Rebbengen mi nga riingen, organisaen ken patignayen ti kapada mi nga agtutubo ken dadduma a sektor," segun ken Red. "Mabalin mi nga aramaten ti boses mi iti panag-botos iti eleksyon, kadagiti protesta ken panaglapan ti nadumaduma a sektor, ken uray iti pannakitipon iti nangatngato a porma ti dangang." AB

Nadagsen a baklay dagiti mannalon ti tabako

Iti napalabas nga 11 tawen, panawagan dagiti mannalon ti tabako nga ingato turong iti ₱128 kada kilo ti presyo dagiti produkto da. Iti agdama, adda iti ₱72-₱87 kada kilo laeng ti presyo ti nadumaduma a ti-po daytoy. Iyaw-awag da met nga ikkaten dagiti klasipikasyon ti tabako nga maar-aramat tapno baraten ti presyo. Nupay kasta, iti Tobacco Tripartite Consultative Conference idi Nobyembre 10-11, balbaliw a naki-kumplot ti National Tobacco Administration (NTA) kadagiti komersyante tapno lapdan ti signipikante a panangngato ti presyo ti tabako.

Pinaruar ti NTA a nagnunumuan dagiti mannalon ken dagiti komersyante nga ingato ti ₱3-₱4 laeng ti presyo ti nadumaduma a klase ti tabako manipud ₱69-₱84 kada kilo iti napalabas a dua a tawen. Palalo nga agkurang daytoy tapno sustentuan ti gastos iti produksyon dagiti mannalon. Nakabasar ti kadawatan a ₱128 a presyo iti kwenta iti gastos dagiti mannalon.

Ti produksyon ti tabako ket agkasapulan ti dakkel a pondo ken trabaho. Iti patta-patta dagiti manna-

lon ken NTA idi 2019, duman-danun iti ₱151,060 ti abereyds a gastos iti produksyon ti tabako. Dakkel a paset ti gastos ket mapmapan kadagiti ramit iti produksyon (₱62,631) ken abang iti daga (₱18,856). Nasurok innem a bulan ti busbusosen dagiti mannalon iti produksyon, manipud iti panagbunubon agingga iti panaggatud ken panagilako. Segun iti kaudian a patta-patta ti NTA idi 2014, ₱63,281 laeng ti abereyds a neto a pastrek kada ektarya ti tabako iti

tunggal siklo ti panagmula,

Bassitan ken sina-sina ti lokal a produksyon ti tabako. Segun iti Stop-Exploitation-Ilocos, adda ti 75% kadagiti mannalon ti tabako iti rehiyon ket awanan bukod a daga. Adda iti abereyds nga inkapat agingga kagudwa nga ektarya laeng ti tagikua ti babassit a mannalon nga addaan daga. Iti patta-patta ti

...manipud iti panid 6

NTA, 65% nga agmulumula ditoy ket agsuksukay ti nababbaba iti maysa nga ektarya. Mayorya dagiti pagmulaan (66%) ket masarakan iti Ilocos Region, sumaruno iti Cagayan Valley (19%).

Ti 55% ti produkto a tabako iti pagilyan ket Virginia a kangrunaan a gatgatangen ti kumpanya a Philip Morris and Fortune Tobacco Corporation (PMFTC) ni Lucio Tan. Kontrolado ti burges-kumprador a ni Tan ti 70% ti merkado ti sigarilyo iti pagilyan. Manipud 2017, ti NTA ken babassit a komersyante ti direkta a gumatgang ken agpakontrata iti produksyon ti tabako iti Ilocos nga ilaklako da iti PMFTC.

Pannakalugi dagiti mannalon

Gapu iti kinaawan ti suporta ti estado, adu a mannalon ti tabako ti maluglugi ken maidurduron nga agmula ti sabali. Patien a kangrunaan a makagapu iti pannakatennag ti produksyon ti tabako iti napalabas a tawawen ken ti panagbaba ti bilang dagiti mannalon ken kadagupan ti erya ti daga a mamulumulaan ditoy.

Idi umuna a kwarto ti tawen, dimmakel ti lugit ken bimmagsak ti

produksyon ti tabako gapu iti tikag iti Ilocos Norte iti maysa a banda, ken napipigsa a tudo iti La Union ken Ilocos Sur iti maysa a banda. Iti panagsukisok ti National Democratic Front-Ilocos Region (NDF-Ilocos), dumanon iti 90% a namulaan ti tabako ti nadadael iti Ilocos Sur ken La Union. Iti datos ti NTA, dumanon iti 1,132 ektarya ti namulaan ti tabako ti nalayus ken naperdi. Dumanon iti ₱81 milyon ti kadagupan a gatad dagiti tabako ti nadadael.

Iti Ilocos Sur, 453 ektarya a namulaan ti tabako ti limned iti layus. Aggatad ti ₱30 milyon ti nadadael a produkto, Segun iti NDF-Ilocos, dumanon iti ₱1.5-₱3 milyon ti lugit dagiti mannalon. Iti La Union, dandani 90% ti mula a tabako ket nadadael. Iti patta-patta ti maysa a mannalon a nagmula ti 1,500 pidaso a bin-i, dimmanon laengen iti ₱2,000 ti sapul na a rum-beng koma a ₱20,000.

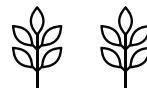
Iti kaso ti maysa a mannalon iti ili ti Burgos, nasurok kagudwa ti namulaan na ti limned ken nadadael. Awanan ti naibayad na iti ₱20,000

Produksyon ti tabako iti Pilipinas (metriko tonelada)

2016	2020
56,500	52,400

Kadagupan nga ektarya dagiti pagmulaan ti tabako

2016	2020
32,501	28,008

Nagtaudan: National Tobacco Administration, Philippine Statistics Authority

Bilang dagiti mannalon ti tabako

2013	2016
53,000	41,000

nga inutang na para iti siklo ti panagmula. Addan dagiti nailista ti NDF-Ilocos a sumagmamano a kaso ti panagpakamatay dagiti mannalon iti San Juan, Cabugao, Sinit ken Vigan iti Ilocos Sur gapu iti pannakalugi.

“Balitok” nga awanan pakinabang

Ti tabako ket maaw-awagan a “berde a balitok” gapu iti dakkel a kontribusyon na iti ekonomya ti pagilyan. Manipud Enero agingga Hulyo, dumanonen iti ₱83 bilyon ti nakulekta a buwis ti estado manipud iti buwis iti tabako. Idi napalabas a tawen, mapatta-patta nga ₱18 bilyon ditoy ket nailatang kadagiti lokal a gubyrno para iti produksyon ti tabako.

Dimmanon met iti \$433 milyon (₱21.7 bilyon) ti napastrek ti rehimen iti panag-eksport ti tabako idi napalabas a tawen. Nayon pay ditoy ti binilyon a piso a mapaspastrek daytoy manipud iti tinawen a buwis ti PMFTC. Nupay kasta, saan a makadandanon daytoy iti kaadwan a mannalon.

Segun kadagiti mannalon, tabako laeng ti mula nga addaan sigurado a paggapuan ti puonan ken pagtagilakuan. Us-usaren met dagiti mannalon kas kolateral ti maapit a tabako tapno makautang kadagiti usurero tapno maiballasiw ti sumaruno a panawen ti panagmumula. **AB**

₱66.45-milyon a pondo ti tabako, kinukarot ni Imee Marcos

NAIBULGAR IDI 2017 ti naanomalya a panagaramat ni Imee Marcos, gobernador idi ti Ilocos Norte, iti ₱66.45-milyon a subsidyo para kadagiti mannalon ti tabako iti prubinsiya. Ti nasao a pondo ket agtaud iti 15% buwis kadagiti produkto a tabako nga naipaulog babuen ti Republic Act (RA) 717. Imbes nga usaren tapno padur-asen ti produksyon ti tabako, inamin ni Marcos ti panagaramat iti pondo tapno gumatang ti nasurok 110 a lugan. Naduktalan a nasurok ₱21.45 milyon ti presyo dagiti lugan.

Manipud idi napasingkedan a linteg ti RA 7171, ipagpaganetgeten dagiti mannalon nga usaren ti binilyon a pondo a maur-urnong daytoy manipud iti buwis ti tabako tapno direkta a suportaran ti produksyon dagiti mannalon. Karaman kadagiti panawagan da ti irigasyon, libre a ramit a pangtalon, abono, makinarya ken dadduma pay. Iruprupir da met nga aramaten daytoy para iti ayuda kadagiti panawen ti kalamidad ken dadduma pay a didigra kas kadagiti bagyo, tikag ken krisis a gapuanan ti pandemya.

Teror iti ere, teror iti daga

RIRIBUK ITI UMILI ti intunda dagiti bomba ken operasyon a militar dagiti armado a pwersa ti rehimen Duterte iti daytoy napalabas a dua a lawas. Saan a bumaba iti innem a barangay iti Iloilo, Sorsogon ken Negros ti apektado iti daytoy a panangriritubuk.

Uppat a bomba ti intennag dagiti eroplano a panggubat ti militar iti Sityo Burak, Barangay Alimodias, Miag-ao, Iloilo idi agsapa ti Disyembre 1. Segun kadagiti residente, nariing da banda alas-5 ti parbangon. Mano a daras met a kinanyon ti militar ti lugar. Inapektaran daytoy ti pagbiagan dagiti mannalon a saan pay a nakabangon iti ag-sasaruno a didigra iti napalabas a bulbulan.

Pinaruar ti militar a sakbay ti panagbomba, nakaengkwentro dagiti soldado da ti 70 a Nalabbaga a mannakigubat iti lugar. Awan ti napasamak a kasdiay nga engkwentro, basar iti Bagong Hukbong Bayan (BHB) iti rehiyon. Maysa a bassit a yunit ti adda idi iti lugar tapno tumulong iti produksyon dagiti mannalon.

Idiay Sorsogon, maysa a mannalon ti inaresto bayat nga uppat pay ti linipit dagiti soldado. Inaresto da iti pammabasol a kameng ti BHB ni Edwin Hitois, maysa a barangay tanod iti Trece Martirez, Casiguran, Sorsogon idi Disyembre 2. Linipit da met da Purisima Hapa ken Rolly Estolas nga agpada a residente ti Barangay Sangat, Gubat idi Nobyembre 29. Iti Barcelona, pinaputukan ngem saan a napuntaan dagiti soldado ni Kenneth Escullar iti Barangay Sta. Lourdes idi Nobyembre 28. Binugbog da met ni Joey Escurrel iti Barangay Olandia idi Nobyembre 2.

Idiay Negros Oriental, dinakiwas dagiti soldado ti 62nd IB ti dua a sityo ti Barangay Budlasan, Canlaon City idi Nobyembre 23 ken 28. Iligal a sinerrek da dagiti pagtaengan, ininteroga da dagiti residente ken sinukimat da dagiti selpon ken dadduma pay nga alikamen. Binugbog ken tinakawan da met ti selpon ni Rodolfo Montero, 18, bayat a mapmapan iti talon da.

Idiay Guihulungan City, nagputok-putok dagiti soldado a nakakampo iti Sityo Kasingan, Barangay Trinidad iti katengnga ti rabii idi Nobyembre 21.

Idiay Bulacan, naaresto da Joe-art Garrido Salvacion ken Herbet Mendoza Rivera, agpada a lokal a lider-mangngalap iti Barangay Binuangan, Obando idi Nobyembre 25. Parparuaren dagiti pulis nga adda nakumpiska a droga ken paltog iti dua.

Idiay Surigao del Norte, inaresto ti pulis ken militar ni Anecito Patac idi Nobyembre 26 iti balay na iti Barangay Urbiztundo, Claver. Ni Patac ket pangulo ti Adnama Mining Resources Inc Labor Union.

Kaso laban iti 17 aktibista, inbasura ti korte iti Agusan

INBASURA TI KORTE iti Agusan del Sur ti parpardaya a kaso laban iti 17 aktibista a naipila kadakuada idi 2019. Idi pay Hunyo 10 a nairuar ti desisyon ngem idi laeng Disyembre 1 nga naited kadagiti abugado dagiti akusado dagiti papeles kanaig daytoy.

Segun ken Judge Fernando Fudalan Jr., ti huwes a nagibasura kadagiti kaso, nasurok makatawen a naimbyerna iti upisina na ti kaso ngem awan ti addang ti prosekusyon kanaig daytoy.

Winaswas ti husgado dagiti nausar a mandamyento de aresto gapu ta dagiti laeng "John Doe" ti nakalista ditoy ken awan ti deskripsyon dagiti tao a maipapaaresto.

Ti 17 a naakusaran ti kidnapping, panagtakaw ken arson ket kamkameng ti Karapatan, Alliance of Concerned Teachers ken Rural Missionaries of the Philippines, a nakabase iti Northern Mindanao.

Dagiti kaso da ket naawagan a "dagiti kaso a Sibagat." Nagtaud dagitoy iti panangikarama ti militar kadakuada iti reyde ti BHB-Agusan del Sur iti maysa a detatsment ti CAFGU iti Barangay Tubigon, Sibagat idi Pebrero 19, 2019.

Idi Nobyembre 24, inbasura met ti korte ti parpardaya a kaso ti illegal possession of firearms and explosives nga naiyuli laban iti agassawa nga aktibista a nakemmeg idiay Metro Manila idi 2019. Winaswas ti Manila Regional Trial Court Branch 19 dagiti kaso a sangsangwen da Cora Agovida, tagapagsarita ti Gabriela iti Metro Manila, ken Michael Bartolome, organisador ti grupo a Kadamay.

Dagiti mannalon ti Cagayan Valley, nagprotesta iti nailyan a kabisera

INSAYANGKAT DAGITI manalon ken progresibo a grupo manipud Cagayan Valley ti dua-aldaw a panagtugtugtog idi Nobyembre 23 ken 24 iti nailyan a kabisera tapno iyawag ti madagdagus a panangwayawaya kadagiti baludpulitikal iti rehiyon da ken ipasardeng ti panangliplipit kadagiti demokratiko a grupo.

Iti uneg ti dua nga aldaw, inyuna ti Danglayan Cagayan Valley dagiti programa iti sango ti Camp Aguinaldo, Senado, Department of Justice, Commission on Human Rights, ken

House of Representatives. Inlanad dagiti myembro ken tagasuporta daytoy ti pudno a kasasaad dagiti mannalon iti rehiyon a situtered a makidangdangadang, iti laksiid ti na-

rigat a panagbiag ken ad-adda pay a panagparigat ti panag-red-tag, panangliplipit, militarisasyon ken peke a panagpasuko. Tinudo ti grupo a ti NTF-ELCAC nga indadauluan mismo ni Duterte ti agsungbat kadagitoy. Nagipasa da met kadagiti dokumento ken nangangay kadagiti dayalogo para iti aksyon a ligal laban kadagiti nakabasol a pulis ken soldado.

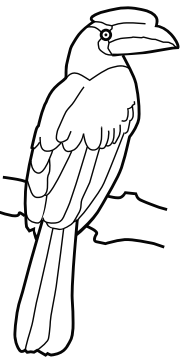

Omicron

Maysa a "nakadadanag a baryant ti Covid-19"

nga **umuna a nadiskubre** dagiti **syentista ti South Africa** idi Nobyembre 4. Addaan daytoy ti "nangato a bilang dagiti mutasyon" ken mabalin a balbaliw a makaakar kadagiti datin a naakaran.

Nagtaudan: World Health Organization

93

species ti billit iti Pilipinas ket agpegpeggad a layunen a mapukaw

gapu ti **pannakakalbo ti kabakiran** ken **climate change**. Sumagmamano ditoy ket ti kalaw, agila ken kwago. Adda ti kadagupan a **594 species** ti billit iti pagilyan tayo.

Nagtaudan: Biological Correlates of Extinction Risk in Resident Philippine Avifauna

IDEVAW

wenno International Day for the Elimination of Violence against Women

(Internasyunal nga Aldaw tapno Gibusan ti **Kinarangas Laban kadagiti Kababaihan**) ket maisaysayangkat kada Nobyembre 25 ti tawen. Nkaramut daytoy a kampanya iti pammapatay iti aktibista nga agkakabsat a da **Patria. Minerva ken Maria Teresa Mirabal** iti Dominican Republic idi November 25, 1960.

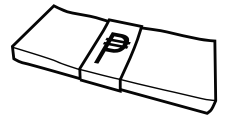
82

ti inaldaw ti biktima ti panaglalsing iti karbengan-tao****

ti sidong ti **rehimen Duterte** manipud December 1, 2020 to December 1, 2021.

Nagtaudan: Duterte's Dirty War in 2021, Ang Bayan, December 4, 2021

₱3.7 bilyon

ti **ginastos ti sumagmamano a kandidato** para iti **eleksiyong 2022**

manipud **Enero agingga Setyembre 2021** tapno agpatalastas iti telebisyon, radyo, dyaryo ken billboard **sakbay pay nga agidasar da kadagiti sertipiskasyon ti panangkandidato.**

Nagtaudan: Philippine Center for Investigative Journalism

₱32,000 + interes

ti saan a **binayadan ni Ferdinand Marcos Jr.**

kas **multa** iti **kaso ti saan a panagbayad ti buwis**, segun kadagiti rekord ti rehiyunal a korte a nangngeddeng kanyana idi 1995, ken iti Court of Appeals a nangpasingked iti desisyon idi 1997.

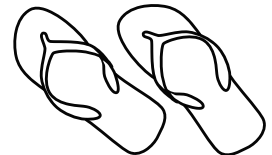
Nagtaudan: Quezon City Regional Trial Court Branch 105

Labanan iti Pasong Tirad

labanan iti baet dagiti **soldado a Pilipino** ken **Amerikano** idi

Disyembre 2, 1899

idiay dati nga ili ti Concepcion (Gregorio del Pilar tatta) iti Ilocos Sur. Natay iti daytoy a labanan ni Gen. del Pilar iti edad a 24.

3,000

tsinelas ti inparada iti sango ti National Mall ti Washington D.C.

iti Washington D.C. dagiti salaknib ti karbengan-**tao** ken aktibista iti US idi Nobyembre 20 kas simbolo dagiti **pinapatay ni Rodrigo Duterte** iti **peke a gera kontra-droga.**

Nagtaudan: Tsinelas Action Campaign

Dagiti protesta iti 2021: Para iti sweldo, karbengan ken wayawaya

Iti tawen 2021, maikadwa a tawen iti sidong ti pandemya a Covid-19, tuloy-tuloy dagiti tignay para iti sweldo, karbengan ken wayawaya a dinar-ayan ti riniwriw nga umili. Nasustenir dagiti mannalon idia India dagiti protesta da tapno ibasura ti kontra-mannalon a linteg ti rehimen a Modi. Idia US,

nagbwelo ti tignay-welga para iti nainkalinteg a sweldo ken nasaysayaat a kundisyon iti trabaho. Iti nadumaduma a pagilyan iti Latin America, nagdalluyon dagiti protesta laban kadagiti patakaran a neoliberal, kumarkaro a pasismo, korapsyon ken palpak a sungbat iti pandemya. Nagpinget dagiti tignay-demokratiko iti Palestine, Myanmar ken Thailand.

Welga para iti sweldo

Nagmarka iti US ti tignay welga dagiti mangmangged a naawagan nga Striketober. Timmabuno ditoy ti 100,000 mangmangged manipud iti nadumaduma nga unyon. Panawagan da ti nayon a sweldo, mas makatao a kondisyon iti trabaho ken panangbigbig iti dignidad da kas tattao. Idi Nobyembre, dagiti met mangmangged ti Amazon ti nagprotesta tapno irupir ti nainkalinteg a sweldo, benepisyo ken pananggibus ti kontraktwalisasyon. Mapatta-patta nga adda maysa a milyon a mangmangged ti Amazon iti intero a US.

Idia South Korea, nagikasa ti nailyan a protesta ti Korean Confederation of Trade Unions idi Oktubre 20 laban iti kontraktwalisasyon ken para iti nayon a benepisyo.

Makatao a kundisyon iti tegged ken ayuda iti tengnga ti krisis iti ekonomya ti tampok a panawagan ti 25,000 mangmangged iti France idi Oktubre 5. Adda met dagiti kapada a protesta idia Indonesia, Uganda ken South Africa.

Dagiti tignay a kontra-neoliberal

Nasustinir ti minilyon a mannalon iti dandani makatawen ti protesta da laban iti tallo a neoliberal a

linteg iti agrikultura a kunada ket ad-adda a mangilenned kadakuada iti kinarigat. Nasurok maysa a milyon ti nagmartsa idi Nobyembre 2020 agturong ti kabisera ti pagilyan, ken riniwriw ti agtaltalinaed kadagiti kampo ti protesta agingga tatta. Idi Nobyembre 19, inyanunso ti guberno a Modi a maibasuran dagiti masupsupyat a linteg.

Nasustinir met dagiti protesta iti Chile a naawagan nga "Estadillo Social" (Panagbettak ti Kagimongan) tapno labanan dagiti patakaran a neoliberal a mangidasdasay iti ekonomiya ken pulitika ti pagilyan. Kangrunaan kadagiti irupirupir da ti panangbaliw ti konstitusyon a naan-anay a pumababor iti pribado a sektor ken dagiti reporma iti gimong. Idi Oktubre, dimmarup iti kalsada ti rinibo nga umili kas pananglagip iti umuna a dakkal a protesta idi 2019 a dinar-ayan ti 1.2 milyon.

Idia Colombia, mapatta-patta a 5 milyon ti timmabuno kadagiti protesta a nangrugi idi Abril para iti panagibasura iti reporma iti buwis ti rehimen Duque. Idi Mayo, napilitan ti guberno ditoy nga iyatras ti reporma.

Idi Oktubre 26, inyuna dagiti katutubo iti Ecuador iti panawagan a "paro nacional" wenna nailyan a panagserra kagiddan ti panagtayok ti presyo ti langis ken kas panangkundenar kadagiti patakaran iti ekonomya ti guberno a Lasso.

Dagiti agtultuloy a protesta

Nagtultuloy iti tawen 2021 dagiti protesta laban iti rasista a diskriminasyon iti US laban kadagiti Na-

ngisit. Idi Marso, nagbwelo met ti tignay laban iti rasista a diskriminasyon iti Asian-American iti pagilyan.

Agtultuloy met ti panangirupir dagiti demokratiko a tignay laban iti tiranya ken panaglipit iti Thailand ken Myanmar. Idia Sudan, rinibo ti nagprotesta iti hunta-militar a nangpadisi iti nabotosan a sibilyan a guberno idi Oktubre.

Idia Cuba, dua a daras (maysa iti Hulyo ken manen iti Nobyembre) a pinaay ti umili a Cubano dagiti gandat ti US a mangriribuk iti uneg ti pagilyan babaen ti panagpondo ti babassit a grupo nga oportunista.

Nasaknap a panagsardeng iti trabaho ti naikasa iti West Bank ken Gaza iti Palestine ken uray iti Israel kas protesta iti okupasyon ken pangbombomba ti Israel iti Gaza.

Idi Nobyembre, rinibo nga aktibista a salaknib iti kalikasan ti nagurnong idia Scotland tapno babalawen ti kinaawan ti sangalubongan nga aksyon tapno lapdan ti *climate change*. Naiyaramid ti protesta kagiddan ti maisaysayangkat a kumperensa panggep iti *climate change* wenna COP26 Summit ti United Nations.